

পৃথক আইন কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল। এই দুখন আইনে শিল্প উদ্যোগৰ কোনো ক্ষতি নোহোৱাকৈও ইফালে কৃষি ক্ষেত্ৰৰ উন্নয়নতো বিশেষ অবিহণা যোগাইছিল। অৰ্থাৎ শিল্প আৰু কৃষি ক্ষেত্ৰৰ উন্নয়নৰ দিশত সম্ভালন আনি দিয়া হৈছিল আৰু এই কাৰণে আধুনিক জাৰ্মানী গঢ়ি তোলাত সহায় হৈছিল।

শিল্প উদ্যোগৰ শ্ৰীবৃদ্ধি আৰু সম্প্ৰসাৰণৰ সমান্তৰালভাৱে দেশত বাণিজ্যনো সৃষ্টি হৈছিল আৰু তাৰ লগে লগে বণিক-সদাগৰ আৰু ব্যৱসায়ী সকলো চহকী হৈ পৰিছিল। জাৰ্মানীৰ কোনো কোনো চহৰত, যেনে ব্ৰিমন আৰু হান্সগাৰ্ত, পণ্য উৎপাদন উন্নয়ন বৃদ্ধি পাইছিল যে তাৰ বণিক সকলে জাৰ্মানীৰ বাহিৰতো বজাৰৰ সন্ধান কৰিবলৈ বাহিৰ হৈছিল। মুঠ কথাত উদ্বৃত্ত উৎপাদনৰ বাবে অতিবিক্ত বজাৰৰ প্ৰয়োজনে দেখা দিছিল আৰু তাৰেই পৰিণতিত বিদেশত বজাৰৰ সম্প্ৰসাৰণৰ বাবে চৰকাৰৰ ওচৰত দাবী দিবলৈ ধৰিছিল। এনে অবস্থাত যি বিচমাকে নিজকে উপনিবেশ স্থাপনৰ বিনোদী কৃষ্টি ঘোষণা কৰাৰ পিছতো অৱশেষত সেই বিচমাকেই অৱশেষত জাৰ্মানীৰ বাবে উপনিবেশ স্থাপনত মনোনিবেশ কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল।

বিপুল পৰিমাণৰ উৎপাদিত শিল্প পণ্যই জাৰ্মানীৰ বণিক সকলৰ মাজত কোম্পানী গঠন কৰি বহিঃৰাজ্যত বাণিজ্য কৰাৰ প্ৰৱণতাৰ সৃষ্টি কৰিছিল আৰু তাৰেই পৰিণতি স্বৰূপে ১৮৭৯ চনত এটি জাৰ্মান কোম্পানীয়ে প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ ছমোৰা দ্বীপৰ সৈতে বাণিজ্যিক সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। তাৰ পিছতে ১৮৮২ চনত জাৰ্মান উপনিবেশিক সংঘ' গঢ়ি তোলা হৈছিল যাতে বহিঃবাণিজ্যৰ ক্ষেত্ৰত জাৰ্মান বণিক সকলে আকৰ্ষিত কৰিব পৰা হয়। ইফালে হান্সগাৰ্গ, ব্ৰিমন, লুইবেক আদি চহৰৰ বণিক সকলে আফ্ৰিকাৰ বিভিন্ন ভূখণ্ডত, বিশেষকৈ দক্ষিণ-পশ্চিম আফ্ৰিকা, ট'গোলেণ্ড, পূৰ্ব আফ্ৰিকা কেমেৰুণ আদিত বাণিজ্যিক ঘাটী স্থাপন কৰাত কৃতকাৰ্যতা লাভ কৰিছিল। তদুপৰি সেই সময়তেই প্ৰশান্ত মহাসাগৰীয় অঞ্চলতো বিশেষকৈ মাৰ্ছাল দ্বীপসমূহ, নিউ গুইন (কেইজাৰ উইলিয়াম দ্বীপ), বিচমার্ক দ্বীপপুঞ্জ আদিত জাৰ্মানীৰ বাণিজ্যিক ঘাটী আৰু লগে লগে উপনিবেশ গঢ়ি উঠিছিল। তেতিয়া জাৰ্মানীৰ অধীনলৈ অহা উপনিবেশ আয়তন মূল গৃহভূমিতকৈ ৫ গুণ অধিক বেছি আছিল, মুঠ এলেকা আছিল প্ৰায় ১০,০০,০০০ বৰ্গ মাইল।

১৮৮৮ চনৰ মাৰ্চ মাহত জাৰ্মানীৰ সম্ৰাট প্ৰথম উইলিয়ামৰ মৃত্যু হোৱাত তেওঁৰ পুত্ৰ আৰু উত্তৰাধিকাৰীয়ে তৃতীয় ফ্ৰেডাৰিক নামলৈ সিংহাসনত আৰোহণ কৰিছিল যদিও জুন মাহতে মাত্ৰ ৯৯ দিন ৰাজত্ব কৰাৰ পিছতে মৃত্যু মুখত পৰে। তেনে অৱস্থাত তেওঁৰ পুত্ৰই দ্বিতীয় উইলিয়াম নাম লৈ এফালে প্ৰুছিয়াৰ ৰজা আৰু জাৰ্মানীৰ সম্ৰাটক সিংহাসনত আৰোহণ কৰিছিল। ইফালে এই নতুন সম্ৰাট জনেই ১৮৯০ চনৰ মাৰ্চ মাহত জাৰ্মানীৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী বিচমার্কক ক্ষমতাৰ পৰা অপসাৰিত কৰি ৰাষ্ট্ৰ পৰিচালনাৰ সমূহ কৰ্তৃত্ব আৰু দায়িত্ব নিজৰ হাতলৈ নিছিল।

ৰাজনৈতিক পৰিবৰ্তনৰ এই ধুমুহাৰ পিছতো কিন্তু জাৰ্মানীৰ উদ্যোগীকৰণৰ

পৰা নাছিল। বিচমাৰ্কে গঢ়ি দিয়া বুনিয়াদৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই তেওঁৰ পৰবৰ্তী কালতো দেশৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন দ্ৰুত গতিত চলিয়েই আছিল। ১৮৮৮ চনৰপৰা ১৯১৩ চনৰ কালছোৱাত জাৰ্মানীত শিল্প আৰু বাণিজ্যত নিয়োজিত লোকৰ পৰিমাণ দ্ৰুতভাৱে বৃদ্ধি পাইছিল। ১৮৮৮ চনত তেনে লোকৰ পৰিমাণ আছিল ২০ নিযুত আৰু ১৯১৩ চনত সেই সংখ্যা হৈছিলগৈ ৩৫ নিযুত। সেইদৰে লোৰ উৎপাদন ৫ নিযুত টনৰ পৰা ১৫ নিযুত টনলৈ, কয়লা ৭০ নিযুত টনৰ পৰা ২০০ নিযুত টনলৈ, আৰু বৰ্হিবাণিজ্যৰ বাৰ্ষিক মূল্য ৮০০ নিযুত মাৰ্কিন ডলাৰৰ পৰা ২৫০০ নিযুত মাৰ্কিন ডলাৰলৈ বৃদ্ধি পাইছিল। প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধৰ পূৰ্বমূহূৰ্তত জাৰ্মানীৰ এই ধৰণৰ অৰ্থনৈতিক সাফল্য আছিল নিতান্তই চমকপ্ৰদ।

(গ) সমাজবাদ বনাম জাৰ্মান সাম্ৰাজ্যঃ

ঔদ্যোগীকৰণৰ সমান্তৰালভাৱে দেশত ৰাজনৈতিক চিন্তা-চৰ্চাতো নতুন নতুন তত্ত্বৰ উদ্ভৱ আৰু আগমন ঘটিছিল। দ্ৰুত শিল্পায়ন আৰু শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ আবিৰ্ভাৱৰ অংগাংগীভাৱে দেশত সমাজবাদী ৰাজনৈতিক আদৰ্শ তথা মতাদৰ্শৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ হ'বলৈ লৈছিল। এইটো অৱধাৰিত যে সমাজত উৎপাদন পদ্ধতিৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে উৎপাদন সৈতে জড়িত কৰ্মী বাহিনীৰো প্ৰকৃতি আৰু স্বৰূপ সলনি হৈ পৰে। ইতিমধ্যে বিপ্লৱৰ আওতালৈ অহা পশ্চিম ইয়োকপৰ দেশ সমূহত এই ধৰণৰ সামাজিক পৰিৱৰ্তন ঘটি গৈছে। জাৰ্মানীতো শিল্প বিপ্লৱৰ হাত ধৰি সেই ধৰণৰ সামাজিক পৰিবৰ্তন আহিছিল। জাৰ্মানীতো ঔদ্যোগীকৰণৰ সমান্তৰালভাৱে সমাজত নতুন ৰাজনৈতিক মতাদৰ্শৰ সৃষ্টি হৈছিল আৰু তাৰেই আধাৰত সমাজবাদী দলৰ আবিৰ্ভাৱ আৰু হৈছিল। ঐতিহাসিক হেইজে কৈছে, "As industrialization progressed in Germany, as mining and the metal industries developed in Westphalia and Silesia and the textile and other machine industries in the Ruhr and Rhineland and Alsace, Socialist propaganda made headway."